

بررسی تأثیر ارتباطات سیاسی و کیفیت گزارشگری مالی بر قدرت سود در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران

مصطفی قاسمی^۱

مرضیه فقیه^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۱۵ تاریخ چاپ: ۱۴۰۳/۱۱/۳۰

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی تأثیر ارتباطات سیاسی و کیفیت گزارشگری مالی بر قدرت سود در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌پردازد. این پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی بوده و از بعد روش شناسایی، همبستگی و در زمره تحقیقات توصیفی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش بورس اوراق بهادار تهران است و نمونه پژوهش ۱۱۴ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوره زمانی ۹ ساله بین سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۱ می‌باشد. به منظور آزمون فرضیه پژوهش از رگرسیون چند متغیره با داده‌های ترکیبی و نرم‌افزار ایویوز استفاده شده است. با توجه به نتایج پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که ارتباطات سیاسی بر قدرت سود تأثیر معناداری ندارد و کیفیت گزارشگری مالی بر قدرت سود تأثیر معناداری ندارد. با توجه به پیچیدگی موضوع و اهمیت تحقیقات در این زمینه، تحقیقات گسترده‌ای در بررسی تأثیر ارتباطات سیاسی و کیفیت گزارشگری مالی بر قدرت سود در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌تواند به توسعه دانش و ارتقاء اطلاعات ما در این زمینه کمک کند.

واژگان کلیدی

ارتباطات سیاسی، کیفیت گزارشگری مالی، قدرت سود

۱. استادیار حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر، بوشهر، ایران. Mostafa.ghasemi@iau.ac.ir

۲. دانشجو دکتری حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر، بوشهر، ایران. Shamsaee138@yahoo.com

مقدمه

در کشورهایی که از سیستم قانونی و حکومتی محکم و با ثبات برخوردارند، شرکت‌ها نمی‌توانند از طریق روابط و مناسبات سیاسی، برتری قابل توجهی بدست آورند. در این گونه کشورها مقامات دولتی قدرتمند و با نفوذ اگر با نیت تأمین منافع شخصی در جهت تأثیرگذاری بر ارزش اقتصادی با هزینه‌های سیاسی و قانونی جدی و سنگین مواجه خواهند شرکت‌های دولتی اقدام نمایند، قطعاً شد. در مقابل، مشاهده شده است کشورهایی که سیستم قانونی و حکومتی آن‌ها ضعیف و بی‌ثبات و فساد اقتصادی در سطح بالایی قرار دارد، روابط سیاسی برای شرکت‌ها مهم و با ارزش می‌باشد (گلدمن^۱ و همکاران، ۲۰۰۹). در کشورهای در حال توسعه مخصوصاً ایران، متکی بودن اقتصاد به دولت و نیز ناآرامی‌های سیاسی و بی‌ثباتی سیاسی از مشکلات و موانع جدی در مسیر توسعه اقتصادی به شمار می‌روند. این شرایط با روی کارآمدن گروه‌ها و دولت‌های جدید و قرار گرفتن آن‌ها در مصدر قدرت، پیوسته دچار نوسان و تحول می‌شود. از طرفی شرکت‌های تحت تملک دولت، به دلیل برخورداری از شرایط خاص (اتصال سیاسی با دولت) هزینه‌های کمتری را از سوی دولت تحمل می‌کنند. به طبع این ارتباط، سیاست‌های دولت می‌تواند در صورت‌های مالی و این شرکت‌ها اثرگذار باشد (نیازیا^۲ و همکاران، ۲۰۲۱).

به گفته نیازیا و همکاران (۲۰۲۱)، شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی یک «پازل» هستند که عوامل تعیین‌کننده آن هنوز به خوبی درک نشده‌اند. تحقیقات قبلی به طور قابل ملاحظه‌ای تأثیر مختلط ارتباطات سیاسی را بر عملکرد مالی تأیید کردند (دیکو^۳، ۲۰۱۶؛ وانگ^۴ و همکاران، ۲۰۱۹). در واقع، برخی شواهد تجربی (دینگ^۵ و همکاران، ۲۰۱۴؛ لاشیتو^۶، ۲۰۱۴؛ مالول^۷ و همکاران، ۲۰۱۸؛ سعید و همکاران، ۲۰۱۹) نشان می‌دهند که ارتباطات سیاسی نه تنها یک مزیت رقابتی، بلکه منبع ارزشمندی هستند که برای همه شرکت‌ها در دسترس نیست. و بنابراین تأثیر مثبتی بر عملکرد شرکت دارند. با این وجود، مطالعات دیگر نشان می‌دهد که ارتباطات سیاسی به عنوان منبعی از مشکلات نمایندگی در نظر گرفته می‌شوند، که بر عملکرد شرکت تأثیر منفی می‌گذارد (صدیق^۸ و همکاران، ۲۰۱۹؛ آلدهماری^۹ و همکاران، ۲۰۲۰). چنین یافته‌های متفاوتی می‌تواند ناشی از سیستم‌های سیاسی متفاوت و سطوح توسعه نهادی و اقتصادی کشورها باشد که منجر به تفسیر دشوار نتایج می‌شود. علاوه بر این، مشخص شد که، شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی، اطلاعات حسابداری با کیفیت پایین‌تری نسبت به هم‌تایان غیر مرتبط خود نشان می‌دهند (چانی^{۱۰} و همکاران، ۲۰۱۱). این یافته‌ها همچنین ثابت می‌کند که استخدام مدیرانی که از نظر سیاسی مرتبط هستند بی‌اثر است. علت اصلی این است که بسیاری از آن‌ها فاقد نیازهای ضروری، صلاحیت یا علاقه خاصی به پیوستن به شرکت هستند. با توجه به مطالعات فن و همکاران (۲۰۰۷) و چیم و همکاران (۲۰۱۶)، شرکت‌ها در حالی که فاقد تجربه، صلاحیت‌های لازم و تخصص مالی هستند، مدیرانی را که

1 Goldman

2 Niazia,

3 Dicko

4 Wang

5 Ding

6 Lashitew

7 Maaloul,

8 Sadiq

9 Aldhamari

10 Chaney

از نظر سیاسی مرتبط هستند در هیئت‌مدیره استخدام می‌کنند. آن‌ها در واقع صرفاً بر اساس پیشینه سیاسی خود درگیر هستند. به همین دلیل است که آن‌ها نمی‌توانند پیچیدگی‌ها و پویایی بازارها را درک کنند و از این رو بی‌کفایتی هیئت‌مدیره در تصمیمات آن‌ها منعکس می‌شود (اماری، ۲۰۲۲).

گزارش‌های مالی، منابع مهم اطلاعاتی برای تصمیم‌گیری‌های اقتصادی به شمار می‌روند که مدیران، سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان و سایر استفاده‌کنندگان جهت رفع نیازهای اطلاعاتی خود از این منابع استفاده می‌کنند. اما به دلیل جهانی‌شدن تجارت و بازارها، گسترش جغرافیایی و تقاضای بیشتر اطلاعات و شفافیت بیشتر بین سرمایه‌گذاران، ذینفعان و به‌طور کلی جامعه باعث شده که عاملان بازار بر کیفیت گزارشگری مالی و منبع اصلی دانششان بر استراتژی شرکت نفوذ کمی پیدا کنند. گزارشگری مالی تنها یک خروجی نهایی نیست و کیفیت این فرایند به کیفیت هر بخش - شامل افشاء معاملات شرکت، افشاء اطلاعات درباره انتخاب و کاربرد رویه‌های حسابداری و دانش قضاوت انجام‌شده - بستگی دارد که اگر گزارشگری مالی از کیفیت لازم برخوردار باشد این امر موجب اتخاذ تصمیمات درست توسط استفاده‌کنندگان خواهد شد که این تصمیمات درست هم منجر به تخصیص بهینه منابع می‌شود که این تخصیص بهینه منابع در وضعیت اقتصادی کشور نقش بسزایی خواهد داشت. کیفیت گزارشگری مالی به معنای توانایی صورت‌های مالی در انتقال عملیات شرکت و به‌طور خاص، پیش‌بینی جریان‌های نقدی مورد انتظار آن به سرمایه‌گذاران است (بیدل، هیلاری و وردی^۱، ۲۰۰۹).

علاوه بر این، قدرت سود به سرمایه‌گذاران سیگنال می‌دهد که شرکت‌ها در مکان خوبی برای سرمایه‌گذاری بیشتر در آینده هستند. همانطور که توسط فاطما و هدایت^۲ (۲۰۱۹) بیان شد، مفهوم "قدرت سود به سطح سود شرکتی اشاره دارد که انتظار می‌رود یک شرکت در آینده به دست آورد". بنابراین، قدرت سود عامل مهم دیگری برای سرمایه‌گذاران برای ارزیابی ثبات مالی آینده‌محور شرکت‌ها است. علاوه بر این، این شاخص دوره قبل را با دوره آینده عملکرد شرکت‌ها پیوند می‌دهد. علاوه بر این، قدرت درآمد به چندین طرف نشان می‌دهد که مدیران آن شرکت‌ها کسب و کار خود را از طرف سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان و تصمیم‌گیرندگان دولت به بهترین شکل ممکن اداره می‌کردند (هرواتی و سولیح^۳، ۲۰۱۹). بنابراین، مدیران بر اساس قرارداد عامل و اصلی متعهد خواهند شد تا عملکرد شرکت‌ها را به حداکثر برسانند.

مبانی نظری

ارتباطات سیاسی

ارتباط در مفهوم عام خود، مجموعه پیچیده و سازمان یافته‌ای است که جنبه‌های انسانی و تکنولوژیک آن از یکدیگر تفکیک‌ناپذیر است و ارتباطات شامل سیستم‌های ارتباطی است که به بررسی ابزارهای ارتباطی می‌پردازد و تأثیر استفاده از این ابزارها را در روابط انسانی مورد بحث قرار می‌دهد. ارتباطات نقش فوق‌العاده مهم و برجسته در زندگی انسان‌های امروزی دارد. دنیای امروز بدون ارتباطات هیچ است و کمتر کسی را می‌توان یافت که در زندگی فردی و اجتماعی خویش متأثر از ارتباطات و روابط اجتماعی نباشد. در واقع ارتباطات جزء نیازهای اولیه انسان است.

1 Biddle, Hilary & Verd

2 Fatma and Hidayat

3 Herawaty and Solihah

انسان توسط ارتباطات می‌تواند بسیاری از هنجارها و ارزش‌ها را بیاموزد. ارتباطات سیاسی گونه‌ای از ارتباطات اجتماعی انسان‌ها است و به فرایندی گفته می‌شود که بر اساس آن در جوامع دموکراتیک، رهبران سیاسی نیز از طریق مجراهای ارتباطی، اطلاعات شهروندان را نسبت به امور دولت تأمین می‌کنند و یا به عبارت دیگر، ارتباطات را زمانی سیاسی می‌گویند که به فعالیت نهادهای تخصصی معینی که به منظور انتشار اطلاعات، ایده‌ها، عقاید، نظرات و نگرش‌هایی که درباره امور دولت بیان می‌شود، اطلاق می‌گردد. افکار عمومی نیز فرایند پیچیده‌ای است که از ترکیب و تلفیق دیدگاه‌های فردی و گروهی در بافت فرهنگی یک جامعه مشخص به دست می‌آید (لینگ^۱ و همکاران، ۲۰۱۸).

به عبارت دیگر، افکار عمومی به آن نوع افکاری گفته می‌شود که بر اساس حوادث و اتفاقاتی که در جامعه رخ می‌دهد، به صورت جو مسلط جامعه بر مردم تأثیر می‌گذارد. در زمینه نقش و تأثیر ارتباطات سیاسی در شکل‌گیری، جهت‌دهی و رهبری افکار و عقاید عمومی تا کنون پژوهش‌های گوناگون توسط دانشمندان صاحب‌نظر و مشهور صورت گرفته و نظریه‌های گوناگونی ابراز شده است اما مهم‌ترین اصل یاد شده در تمامی این پژوهش‌ها، این است که ارتباطات سیاسی توسط نخبگان سیاسی می‌تواند افکار عمومی را متأثر ساخته و آن را رهبری و هدایت نماید. قدرت بی‌بدیل افکار عمومی، توسط گروه‌ها و نخبگان سیاسی مضاعف گردیده و با اشاعه این افکار و نظرها قوت می‌یابد. ارتباطات سیاسی انتقال اطلاعات سیاسی از یک بخش نظام سیاسی به دیگر بخش‌ها و همچنین بین نظام سیاسی و نظام اجتماعی است. با این تعریف ارتباطات سیاسی برای رفتار اجتماعی و سیاسی حیاتی محسوب می‌شود تا آنجا که بدون ارتباطات نه سیاست و نه جامعه نمی‌تواند رشد یابد (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۸).

مفهوم کیفیت گزارشگری مالی

افراد جهت تصمیم‌گیری نیاز به اطلاعات مالی دارند یکی از منابع تأمین اطلاعات مالی حسابداری است. در میانی نظری گزارشگری مالی به نقش اطلاعات مالی و مفید بودن آن در تصمیم‌گیری افراد اشاره شده است. هیئت استانداردهای حسابداری مالی در بیانیه مفهومی شماره اهداف گزارشگری مالی را به این صورت بیان می‌کند. گزارشگری مالی باید اطلاعاتی را که سرمایه‌گذاران فعلی و بالقوه اعتباردهندگان و سایر استفاده‌کنندگان برای تصمیم‌گیری درباره سرمایه‌گذاری تأمین مالی و تصمیمات مشابه لازم دارند را فراهم آورد. (حراث^۲ و همکاران، ۲۰۱۷)

فراهم آوردن اطلاعات مربوط و قابل اتکا برای استفاده‌کنندگان برون‌سازمانی از دغدغه‌های اصلی مدیریت و سیستم‌های اطلاعات حسابداری به شمار می‌رود از این رو توجه به کیفیت اطلاعات تهیه‌شده برای این افراد ضرورت خاصی دارد بنابراین سودمندی صورت‌های مالی با سایر گزارش‌های مالی تحت تأثیر کیفیت گزارشگری قرار می‌گیرد. کیفیت گزارشگری مالی سبب ارتقای سودمندی اطلاعات مالی می‌شود البته کیفیت گزارشگری مالی فقط منعکس‌کننده اطلاعات مالی نیست. بلکه افشا و دیگر اطلاعات غیرمالی مفید برای تصمیم‌گیری را نیز شامل می‌شود. بنابراین واضح است که قانون‌گذاران و سرمایه‌گذاران برای داشتن گزارشگری مالی با کیفیت بیشتر هم عقیده هستند زیرا اعتقاد نهایی این است که کیفیت گزارشگری مالی به طور مستقیم روی بازارهای سرمایه اثرگذار است. از این رو با

1 Ling

2 Herath

توجه به این که کیفیت گزارشگری مالی تأثیر بااهمیتی بر بازارهای سرمایه دارد می‌توان نتیجه گرفت که در سطح کلان کیفیت گزارشگری مالی دارای اثرات اقتصادی است. (دوبیا^۱ و همکاران، ۲۰۲۲)

در پی رسوایی‌های مالی اخیر نظیر انرون ورلد کام و پارمالات اطمینان و اعتماد سرمایه‌گذاران به سیستم‌های گزارشگری مالی ضعیف شده و کیفیت گزارشگری مالی به عنوان یک عامل مهم در تعیین اعتبار و قابلیت اعتماد ارقام گزارش شده مطرح شده است. در نتیجه تعیین کیفیت حسابداری منتج از سیستم‌های گزارشگری مالی و نتایج حاصل از آن مورد علاقه سرمایه‌گذاران مدیران قانون‌گذاران و تدوین‌کنندگان استانداردها قرار گرفته است. (لیو^۲ و همکاران، ۲۰۲۱)

قدرت سود

سود از جمله برترین شاخص‌های اندازه‌گیری عملکرد و ارزشیابی و انگیزه انجام بیشترین تلاش‌های تحقیقی حسابداری محسوب می‌شود. مفهوم سود با توجه به دیدگاه‌های مختلف می‌تواند به گونه‌های متفاوتی تفسیر شود. اندازه‌گیری سود نیز باتوجه به مفهومی که از حفظ سرمایه موردنظر است ارتباط داشته و هم سنجش سود و هم حفظ سرمایه برحسب مبنای ارزشیابی دارای تعریف است. امروزه تحلیلگران و سرمایه‌گذاران از سود به عنوان معیاری جهت ارزشیابی، پیش‌بینی سهام، ورشکستگی، واکنش قیمت سهام و... استفاده می‌کنند. همچنین در بازارهای تولید، کار و خط‌مشی‌های سیاسی نظیر نرخ‌گذاری، مالیات‌گیری، پرداخت سود سهام، راهنمای عمل تصمیم‌گیرندگان و عنصری جهت پیش‌بینی قلمداد می‌شود. سود عبارت است از ما به التفاوت بهای جاری اقلام هزینه منهای درآمد ناشی از فروش‌های جاری، سودآوری به توانایی شرکت‌ها در بدست آوردن درآمد و سود اشاره می‌کند. درآمد یا سودخالص تنها معیار اندازه‌گیری سودآوری می‌باشد. سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان علاقه زیادی به ارزیابی سودآوری جاری و آتی شرکت دارند و شرکت‌ها برای جذب سرمایه مورد نیاز خود مجبورند سود کافی برای تأمین بازده مناسب جهت سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان بدست آورند. (هاهوبر^۳ و همکاران، ۲۰۲۱)

سود به عنوان یکی از مهم‌ترین مفاهیم در حسابداری، به معنای فرق بین درآمد و هزینه‌ها است که به طور مستقیم تأثیرگذار بر سودآوری یک شرکت است. این مفهوم در حسابداری مالی برای اندازه‌گیری راندمان کسب و کار و میزان درآمدزایی شرکت استفاده می‌شود. با افزایش سطح سود، ارزش شرکت نیز افزایش می‌یابد که باعث جذب سرمایه‌گذاری و افزایش اعتبار شرکت می‌شود. سود به دو صورت ناخالص و خالص تعریف می‌شود. سود ناخالص به عنوان مجموع درآمدهای شرکت منهای هزینه‌های آن تعریف می‌شود. اما سود خالص، پس از کسر هزینه‌های مالی و مالیات از سود ناخالص به دست می‌آید. به عبارت دیگر، سود خالص یعنی پایداری و پایدار بودن سود در طولانی‌مدت. برای افزایش سود خالص، شرکت‌ها معمولاً از راه‌هایی مانند کاهش هزینه‌ها یا افزایش فروش استفاده می‌کنند. همچنین، می‌توان با بهبود عملکرد مالی شرکت و به حداقل رساندن هزینه‌های مالی، سود خالص را افزایش داد. با این حال، به دلیل تأثیرپذیری سود از عوامل خارجی مانند شرایط بازار، سرمایه‌گذاران باید به دقت اطلاعات مالی شرکت را مورد بررسی قرار دهند تا بهترین تصمیمات سرمایه‌گذاری را بگیرند. (رامیرز^۴ و همکاران، ۲۰۲۲)

1 Dobija

2 Liu

3 Halhuber

4 Ramirez

همچنین، در تجارت بین‌المللی، سود یکی از مهم‌ترین عوامل است که تأثیرگذار بر رقابت و صادرات کشورها است. شرکت‌هایی که قادر به کسب سود بیشتر هستند، در بازار جهانی رقابتی‌تر خواهند بود و می‌توانند با قیمت پایین‌تر و کیفیت بالاتر، به فروش بیشتر دست یابند. سود در حسابداری به دلیل اهمیت بالایی که دارد، باعث شده است که شرکت‌ها حرفه حسابداری را به عنوان یکی از اصلی‌ترین حرفه‌های خود برگزینند. حرفه حسابداری فرآیندی است که شامل تحلیل و ثبت اطلاعات مربوط به مالیات و سود شرکت است و به کمک آن، شرکت‌ها می‌توانند عملکرد مالی خود را بهبود دهند و به برنامه‌ریزی وضعیت مالی و سودآوری خود پردازند. در نهایت، سود به عنوان یکی از مهم‌ترین مفاهیم در حسابداری، تأثیرگذار بر عملکرد مالی شرکت و همچنین بازار است. بنابراین، کارشناسان حسابداری و سرمایه‌گذاران باید به دقت اطلاعات مالی و سودآوری شرکت‌ها را بررسی کرده و بهترین تصمیمات سرمایه‌گذاری را بگیرند. (دالینگر ۱ و همکاران، ۲۰۱۹)

پیشینه پژوهش

حاجی اکبری سهمی و رحیمی دستجردی (۱۴۰۱) در پژوهشی به تعیین تأثیر رقابت بازار محصول بر رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی پرداختند. روش تحقیق از لحاظ هدف کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی-همبستگی مبتنی بر مدل حداقل مربعات معمولی (GLS) است. قلمرو مکانی پژوهش شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران و قلمرو زمانی آن طی دوره ۶ ساله (۱۳۹۹-۱۳۹۴) و به روش نمونه‌گیری حذف سیستماتیک تعداد (۱۵۸ شرکت) انتخاب شد. داده‌های مورد نیاز در این پژوهش از صورت‌های مالی منتشر شده شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار و فرابورس از طریق نرم افزار رهاورد نوین گردآوری شد. همچنین برای طبقه‌بندی داده‌ها از نرم افزار اکسل و نرم-افزار ایویوز جهت تخمین مدل‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و اطلاعات گردآوری‌شده از مدل حداقل مربعات معمولی استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که کیفیت گزارشگری مالی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی تأثیر مثبت و معنادار دارد. رقابت بازار محصول تأثیر مثبت و معنادار تعدیلی بر کیفیت گزارشگری مالی و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی دارد.

کارگر و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی به بررسی تأثیر سرمایه بانکی بر قدرت سودآوری و ریسک بانکی در صنعت خودروسازی پرداختند. هدف اصلی در این پژوهش بررسی تأثیر سرمایه بانکی بر قدرت سودآوری و ریسک بانکی در صنعت خودروسازی می‌باشد برای این منظور از داده‌های آماری ده بانک تجاری مورد بررسی در طول سال‌های ۱۳۸۶ الی ۱۳۹۳ استفاده گردید و با روش رگرسیون پانل دیتا و کلیه آزمون‌های مربوطه به تجزیه و تحلیل اقتصادسنجی پرداخته شد با توجه به اهداف پژوهش دو رگرسیون برای بررسی تأثیر سرمایه بانکی بر قدرت سودآوری و ریسک بانکی در صنعت خودروسازی برازش گردید که در نهایت پس از بررسی صحت مدل‌های رگرسیونی از مدل رگرسیونی اول نتیجه‌گیری گردید که افزایش سرمایه بانکی باعث افزایش قدرت سودآوری بانک در صنعت خودروسازی می‌گردد. همچنین از مدل رگرسیونی دوم نتیجه‌گیری شد که افزایش سرمایه بانکی باعث کاهش میزان ریسک بانکی در صنعت خودروسازی می‌گردد.

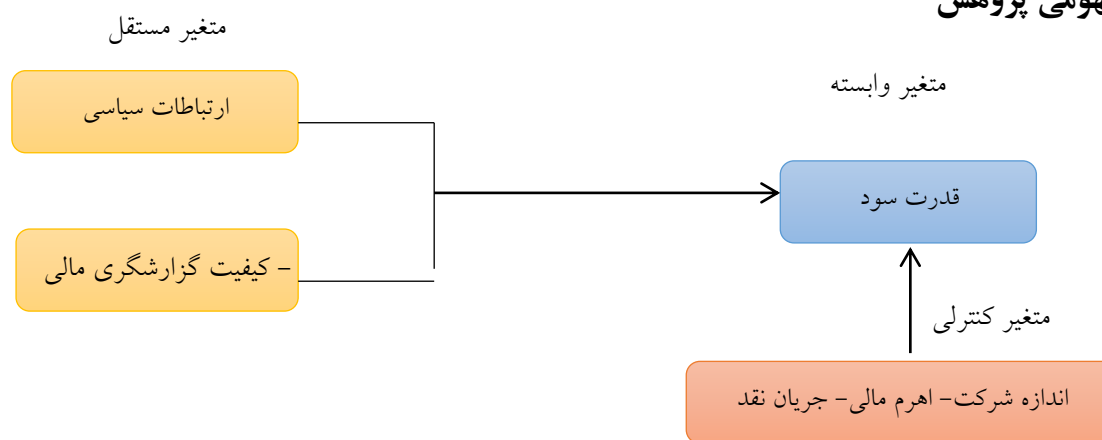
آلسمدی ۱ (۲۰۲۲) در پژوهشی به بررسی کیفیت گزارشگری مالی، حسابرِس مستقل، قدرت سود و عملکرد شرکت‌ها: مورد کشورهای شورای شرکت خلیج فارس پرداختند. تحلیلگران صورت‌های مالی نگران قدرت سود شرکت‌ها هستند، بنابراین اطلاعات قابل اتکا از حسابرِس خارجی با کیفیت و گزارشگری مالی مهم است زیرا بر عملکرد شرکت‌های شورای همکاری خلیج فارس تأثیر می‌گذارد. با توجه به این نکته، با تکیه بر تئوری نمایندگی، این مطالعه اثرات کیفیت گزارشگری مالی، کیفیت حسابرِس و قدرت سود را بر عملکرد شرکت‌ها در شش کشور عربی شورای همکاری خلیج فارس (عربستان سعودی، بحرین، عمان، قطر، کویت و امارات متحده عربی). عملکرد شرکت با استفاده از معیارهای حسابداری، به عنوان مثال، بازده دارایی‌ها و ارزش بازار به دفتری (M/B, ROA) و معیارهای بازار (Tobin's Q, EPS) اندازه‌گیری می‌شود. نمونه داده‌های این مطالعه دوره بین سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۷ (پیش از کووید-۱۹)، در ۱۹۱ شرکت با استفاده از ۱۳۳۷ مشاهدات سال‌های شرکت را پوشش می‌دهد. این مطالعه از تحلیل رگرسیون داده‌های پانل ECLS استفاده می‌کند. نتایج تحقیق حاکی از آن است که قدرت سود، کیفیت حسابرِس و کیفیت گزارشگری مالی بر عملکرد شرکت‌ها تأثیر مثبت دارد. تئوری نمایندگی تایید می‌کند که کیفیت گزارشگری مالی و کیفیت حسابرِس قابلیت اتکای صورت‌های مالی را افزایش می‌دهد و عدم تقارن اطلاعاتی را کاهش می‌دهد.

فرضیه پژوهش

فرضیه اول- ارتباطات سیاسی بر قدرت سود تأثیر معناداری دارد.

فرضیه دوم- کیفیت گزارشگری مالی بر قدرت سود تأثیر معناداری دارد.

مدل مفهومی پژوهش

روش شناسی پژوهش

تحقق حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش علی پس رویدادی می‌باشد. همچنین به دلیل اینکه رابطه بین متغیرها با یکدیگر مورد بررسی قرار می‌گیرد از نظر آماری روش همبستگی می‌باشد؛ که به شناخت رابطه در صورت وجود بین متغیرها می‌پردازد. هدف از مطالعه همبستگی برقراری یک رابطه با نبود آن و به کارگیری روابط در انجام پیش‌بینی- هاست

تحقیق حاضر به بررسی روابط بین متغیرها پرداخته و در پی اثبات وجود این رابطه در شرایط کنونی بر اساس داده‌های تاریخی می‌باشد. بنابراین می‌توان آن را از نوع پس رویدادی طبقه بندی نمود. در اینگونه تحقیقات، محقق به بررسی علت و معلول (متغیر وابسته و متغیر مستقل) پس از وقوع می‌پردازد و در آزمون فرضیات آن داده‌های تاریخی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بازار اوراق بهادار تهران مورداستفاده قرار می‌گیرد.

جامعه آماری پژوهش حاضر عبارت است از کلیه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران.

معیارهای زیر برای انتخاب نمونه مناسب به روش حذفی مورد استفاده قرار گرفته است:

قبل از سال ۱۳۹۲ در بورس تهران پذیرفته‌شده باشند و از ابتدای سال ۱۳۹۳ سهام آن‌ها در بورس مورد معامله قرار گیرد.

به منظور افزایش قابلیت مقایسه، سال مالی آن‌ها منتهی به ۲۹ اسفندماه باشد.

جزء شرکت‌های واسطه گری مالی و بیمه ای و سرمایه گذاری نباشد (به دلیل تفاوت ماهیت عملیات)

اطلاعات مورد نیاز پژوهش در دسترس باشد.

جامعه آماری در این پژوهش کلیه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در یک دوره نه‌ساله ۱۴۰۱ - ۱۳۹۳ است. در این پژوهش ۱۱۴ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران که در این دوره زمانی ۹ ساله فعالیت داشته‌اند، مورد مطالعه قرار گرفتند.

کیفیت گزارشگری مالی

به منظور ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی از کیفیت اقلام تعهدی سرمایه در گردش استفاده می‌شود. کیفیت اقلام تعهدی سرمایه در گردش طبق معیار ارائه شده توسط مک نیکلز^۱ (۲۰۰۲) و دیچاو و دیچو^۲ (۲۰۰۲) به شرح ذیل می‌باشد (کرمی و همکاران، ۱۳۹۴):

$$wac_{i,t} = \alpha_0 + \beta_1 CFO_{i,t-1} + \beta_2 CFO_{i,t} + \beta_3 CFO_{i,t+1} + \beta_4 \Delta rev_{i,t} + \beta_5 ppe_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

$wac_{i,t}$: نسبت تغییر در اقلام تعهدی سرمایه در گردش بر میانگین دارایی‌ها که از طریق رابطه شماره دو محاسبه می‌شود.

CFO : نسبت جریان نقدی عملیاتی بر میانگین کل دارایی‌ها

$\Delta rev_{i,t}$: نسبت تغییر در فروش بر میانگین کل دارایی‌ها

$ppe_{i,t}$: نسبت دارایی‌های ثابت بر میانگین کل دارایی‌ها

$\varepsilon_{i,t}$: خطای برآورد مدل

$$wac_{i,t} = \Delta CA_{i,t} - \Delta C_{i,t} - \Delta CL_{i,t} + \Delta STD_{i,t}$$

ΔCA : نسبت تغییر در دارایی‌های جاری بر میانگین دارایی‌ها

ΔC : نسبت تغییر در وجه نقد بر میانگین دارایی‌ها

ΔCL : نسبت تغییر در بدهی جاری بر میانگین دارایی‌ها

1 McNichols

2 Dechow, P., & Dichev

ΔSTD : نسبت تغییر در تسهیلات مالی دریافتی کوتاه مدت بر میانگین دارایی‌ها

بر اساس پژوهش دیچو و دیچاو^۱ (۲۰۰۲) ارقام تعهدی سرمایه در گردش باید با جریان‌های نقدی دوره قبل، جاری و بعد توضیح داده شوند. مقادیر خطای حاصل از رگرسیون ارقام تعهدی با سه متغیر جریان‌های نقدی بدین معناست که ارقام تعهدی به شناسایی جریان‌های نقدی نامرتب است، بنابراین هرچه اندازه مقادیر حاصل از $|e_{i,t}|$ این مدل کمتر باشد، کیفیت ارقام تعهدی و در نتیجه کیفیت گزارشگری مالی بالاتر خواهد بود.

• ارتباطات سیاسی

مایکل راش در کتاب جامعه و سیاست: مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی سیاسی تعریفی نسبتاً جامع از ارتباطات سیاسی به دست می‌دهد:

"ارتباطات سیاسی انتقال اطلاعات مناسب از نظر سیاسی از یک بخش نظام سیاسی به بخشی دیگر و میان نظام‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی" است. اطلاعات مناسب نه تنها به مسائل واقعی، مثلاً آن چه اتفاق افتاده است، بلکه به انتقال اندیشه‌ها، ارزش‌ها، و نگرش‌ها نیز مربوط می‌شود (راش، ۱۳۷۷). بنابه تعریف راش، ارتباطات برای همه رفتارهای سیاسی و اجتماعی مهم است. بدون ارتباطات، نه سیاست و نه جامعه نمی‌تواند وجود داشته باشد. ارتباطات سیاسی عنصر پویای نظام سیاسی است.

شرکتی را دارای ارتباطات سیاسی می‌نامند که در آن، حداقل یکی از سهامداران عمده (سهامداری که بیش از ۱۰ درصد سهام شرکت را در اختیار دارد) از شخصیت‌های سابق یا زمان حاضر در دولت باشد. اگر شرکت دارای ارتباطات سیاسی باشد این متغیر برابر یک و در غیر این صورت برابر صفر خواهد بود. این متغیر در پژوهش حبیب و محمدی^۲ (۲۰۱۸) احسان^۳ و همکاران (۲۰۱۷) نیز با همین تعریف به کار رفته است.

ارتباطات سیاسی یک متغیر مجازی با ارزش صفر و یک است، به این صورت که به شرکت‌هایی که دارای ارتباطات سیاسی می‌باشند عدد یک و به مابقی شرکت‌ها صفر اختصاص یافته است. (بواتنگ^۴ و همکاران، ۲۰۱۹؛ بوباکری و همکاران^۵، ۲۰۱۲؛ فاسیو، ۲۰۰۶)

قدرت سود

قدرت سود متغیر وابسته اصلی دیگری است که در مدل‌ها استفاده می‌شود. استفاده‌کننده صورت‌های مالی اغلب به دنبال شرکت‌هایی می‌گردد که سودهای قوی کسب کرده‌اند (جین^۶، ۲۰۱۷)، زیرا این درآمدها کیفیت سود شرکت و توانایی آن در ایجاد سود انباشته بالاتر برای سرمایه‌گذاران را نشان می‌دهد (فانانی^۷، ۲۰۱۰، یائو^۸ و همکاران، ۲۰۱۷). علاوه بر این، قدرت درآمد یک شرکت نشان‌دهنده توانایی آن در ایجاد درآمد در آینده است. مطالعه فاطما و هدایت (۲۰۱۹) اندازه‌گیری قدرت سود را به شرح زیر بیان می‌کند.

1 Dechow, P., & Dichev

2 Habib & Muhammadi

3 Ahsan

4 Boubakri

5 Boubakri et al

6 Jin

7 Fanani

8 Yao

$$\text{Earnings Power} = \frac{\text{Operating income}}{\text{Total assets}}$$

Earnings Power = قدرت سود

Operating income = سود خالص

Total assets = کل دارایی‌های

ارتباطات سیاسی PC شرکتهای که دارایی ارتباط سیاسی هستند یک و در غیر اینصورت صفر است.

متغیرهای کنترلی:

در این تحقیق ویژگی‌های خاص شرکت‌ها شامل اندازه شرکت، اهرم مالی، سودآوری، نقدینگی، عمر شرکت و فرصت‌های رشد به عنوان متغیرهای کنترلی در نظر گرفته شده‌اند.

(۱) اهرم مالی: این متغیر از طریق تقسیم ارزش دفتری کل بدهی‌ها بر ارزش دفتری کل دارایی‌ها در پایان سال مالی بدست می‌آید.

$$\text{LEV} = \frac{TD}{TA}$$

TD: ارزش دفتری کل بدهی‌ها، TA: ارزش دفتری کل دارایی‌ها

(۲) اندازه شرکت: این متغیر برابر با لگاریتم طبیعی کل فروش در پایان سال مالی است. شرکت‌های دارای فروش بیش‌تر، به احتمال زیاد توانایی بیش‌تری برای ایفای به موقع تعهدات دارند.

$$\text{Size}_{it} = \text{Log} (TS)$$

TS: کل فروش‌ها

(۳) جریان نقد عملیاتی: از نسبت جریان نقدی عملیاتی بر میانگین کل دارایی‌ها به دست می‌آید.

یافته‌های پژوهش

در پژوهش حاضر ابتدا آمارهای توصیفی برای متغیرهای مدل رگرسیون ارائه می‌شود. شاخصه‌ای توصیف داده‌ها، شامل شاخصه‌ای مرکزی (مانند میانگین و میانه)، شاخصه‌ای پراکندگی (مانند واریانس و انحراف معیار) و شاخصه‌ای شکل توزیع (مانند شاخص چولگی و کشیدگی) برای تک‌تک متغیرهای پژوهش محاسبه خواهد شد. این آمارها شمای کلی از تک‌تک متغیرهای مدل به دست می‌دهد.

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش که با استفاده از داده‌های ۱۱۴ شرکت فعال در بورس اوراق بهادار تهران، طی دوره‌های زمانی بین سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۱ اندازه‌گیری شده‌اند، شامل تعداد مشاهدات، میانگین، انحراف معیار، حداقل، حداکثر، ضریب چولگی و ضریب کشیدگی است که در جدول ۴-۱ ارائه شده است.

جدول ۱ آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

پنل الف - متغیرهای پیوسته									
نام متغیر	نماد	تعداد مشاهدات	میانگین	میان	حداکثر	حداقل	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
قدرت سود	Earnings	۱۰۲۶	۰,۱۵۹۷	۰,۱۳۳۶	۰,۸۳۰۳	-۰,۵۶۲۹	۰,۱۷۰۲	۰,۲۵۷۵	۴,۲۸۵۶
ارتباطات سیاسی	PC	۱۰۲۶	۰,۳۱۶۸	۰,۰۰۰۰	۱,۰۰۰۰	۰,۰۰۰۰	۰,۴۶۵۴	۰,۷۸۷۷	۱,۶۲۰۵
کیفیت گزارشگری مالی	WAC	۱۰۲۶	۰,۱۴۰۳	۰,۱۱۱۴	۱,۳۶۴۱	-۰,۶۰۶۶	۰,۲۰۱۸	۰,۷۰۳۲	۵,۵۴۵۲
اندازه شرکت	SIZE	۱۰۲۶	۱۵,۲۷۲۸	۱۵,۰۰۵۶	۲۱,۵۷۱۷	۱۱,۲۵۲۶	۱,۷۱۵۱	۰,۸۱۲۱	۳,۷۵۲۱
اهرم مالی	LEV	۱۰۲۶	۰,۵۳۲۸	۰,۵۳۲۸	۱,۵۰۵۳	۰,۰۱۲۷	۰,۲۲۲۳	۰,۲۴۸۵	۳,۳۷۱۲
جریان نقدعملیاتی	CFO	۱۰۲۶	۰,۱۳۹۰	۰,۱۱۲۲	۰,۸۵۴۵	-۰,۴۳۶۸	۰,۱۶۶۲	۰,۷۹۵۶	۴,۶۹۱۲
پنل ب - متغیرهای دو ارزشی									
نام متغیر	نماد	نوع طبقه	فراوانی	درصد فراوانی					
ارتباطات سیاسی	PC	۱	۳۲۵	۳۱/۷٪					
		۰	۷۰۱	۶۸/۳٪					

در جدول ۱، برخی از مفاهیم آمار توصیفی متغیرها شامل میانگین، میان، حداقل مشاهدات، حداکثر مشاهدات، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی ارائه شده است. در این میان، پارامترهای مرکزی، دسته‌ای از پارامترهای توصیف کننده یک توزیع آماری هستند که ویژگی داده‌ها را نسبت به مرکز توزیع بیان می‌کنند. میانگین به عنوان نقطه تعادل و مرکز ثقل یک توزیع آماری، یکی از شاخصه‌ای مرکزی مناسب برای نشان دادن مرکزیت داده‌هاست. در جدول ۴-۱ تعداد مشاهدات مربوط به شرکت‌های مورد مطالعه ۱۰۲۶ (۱۱۴ شرکت در ۹ سال) است. همچنین مشاهده می‌شود که میانگین و انحراف معیار متغیرهای، قدرت سود $0/170 \pm 0/160$ ، ارتباطات سیاسی $0/465 \pm 0/319$ ، کیفیت گزارشگری مالی $0/202 \pm 0/140$ ، اندازه شرکت $15/715 \pm 15/273$ ، اهرم مالی $0/222 \pm 0/533$ و جریان نقدعملیاتی $0/166 \pm 0/139$ می‌باشد.

دسته‌ای دیگر از پارامترهای توصیف کننده جامعه، پارامترهای پراکندگی هستند. پارامترهای پراکندگی، معیاری برای تعیین میزان پراکندگی داده‌ها از یکدیگر یا میزان پراکندگی آن‌ها نسبت به میانگین است. از جمله مهم‌ترین پارامترهای پراکندگی، انحراف معیار است. هرچه قدر میزان انحراف معیار یک توزیع آماری بیشتر باشد، نشان دهنده این است که این داده‌ها، دارای پراکندگی بیشتری هستند. در میان متغیرهای این پژوهش اندازه شرکت بیشترین پراکندگی جریان نقدعملیاتی کمترین پراکندگی را دارد؛ اما نکته‌ای که باید به آن توجه داشت عدم یکسان بودن واحد سنجش این دو متغیر است و لذا اختلافی که در میزان بیشترین و کمترین انحراف معیار متغیرها مشاهده می‌شود، دلیلی بر عدم مناسب بودن داده‌ها برای برآورد نیست. چولگی بیانگر عدم تقارن منحنی فراوانی است. اگر ضریب چولگی صفر باشد جامعه کاملاً متقارن است و چنانچه ضریب مثبت باشد، چولگی به راست و اگر منفی باشد، چولگی به چپ وجود دارد. با در

نظر گرفتن ضریب چولگی انواع متغیرها، مشخص می‌شود که توزیع متغیرهای پژوهش به‌طور کلی از چولگی به سمت راست (چولگی مثبت) برخوردار است؛ این بدان معناست که توزیع جامعه، توزیع نامتقارن با کشیدگی به سمت مقادیر بالاتر بوده است.

کشیدگی نشان‌دهنده ارتفاع یک توزیع است. به عبارت دیگر کشیدگی معیاری از بلندی منحنی در نقطه ماکزیمم است و مقدار کشیدگی برای توزیع نرمال است. کشیدگی مثبت یعنی قله توزیع موردنظر از توزیع نرمال بالاتر و کشیدگی منفی نشانه پایین‌تر بودن قله از توزیع نرمال است؛ که در اینجا کشیدگی اکثر متغیرهای پژوهش مثبت است.

تجزیه تحلیل داده‌ها

آمار استنباطی

آمار استنباطی شامل روش‌هایی است که با استفاده از آن‌ها، اطلاعات موجود در نمونه، به کل جامعه تعمیم داده می‌شود. مهم‌ترین هدف آمار، انجام استنباط‌هایی در مورد مشخصه‌های جامعه، با توجه به اطلاعات موجود در نمونه است. محدودی از مسائل آماری در مرحله آمار توصیفی پایان می‌پذیرند، ولی بیشتر مسائل آماری شامل استنباط در مورد مشخصه یک جامعه با بهره‌گیری از اطلاعات قابل‌دسترس در یک نمونه است (یزدانی، ۱۳۹۱).

پایایی متغیرها

یکی از مهم‌ترین مشکلات عمده در تحلیل داده‌های مالی، وجود ریشه واحد است. وجود ریشه‌های واحد به معنی نامانای بودن داده‌ها است و این امر به بروز مشکلاتی در اعتبار آزمون‌های انجام‌شده منجر می‌شود. به عبارتی اگر متغیرها مانا نباشند دچار رگرسیون کاذب می‌شویم؛ بنابراین قبل از برآورد مدل، برای اطمینان از ساختگی نبودن و در پی آن داشتن نتایج نامطمئن، لازم است از مانا بودن متغیرها اطمینان حاصل کنیم. آزمون ریشه واحد، یکی از معمول‌ترین آزمون‌هایی است که برای تشخیص مانایی متغیرها مورد استفاده قرار می‌گیرد که برای این منظور از روش لین و چو (Levin, Lin & Chu) استفاده شده است.

فرض صفر: ریشه واحد وجود دارد و متغیر موردنظر نامانا است.

فرض مقابل: ریشه واحد وجود ندارد و متغیر موردنظر مانا است.

جدول ۲ نتایج آزمون مانایی برای متغیرهای مدل‌ها

متغیر	نماد	آماره آزمون	مقدار *p	نتیجه
قدرت سود	Earnings	-۷/۹۰۸	۰/۰۰۰	پایا
ارتباطات سیاسی	PC	-۳/۲۴۹	۰/۰۰۰	پایا
کیفیت گزارشگری مالی	WAC	-۷/۷۵۸	۰/۰۰۰	پایا
اندازه شرکت	SIZE	-۷/۲۸۷	۰/۰۰۰	پایا
اهرم مالی	LEV	-۸/۴۸۱	۰/۰۰۰	پایا
جریان نقد عملیاتی	CFO	-۸/۹۷۵	۰/۰۰۰	پایا

* p-value (prob)

قبل از تفسیر نتایج جدول ۲ ذکر این نکته قابل توجه است که در آزمون ریشه واحد، فرض صفر بیانگر نامانایی متغیرها است. در این صورت چنانچه مقدار p کمتر از سطح معناداری ۰/۰۵ باشد فرض صفر رد خواهد شد. به این ترتیب نتایج حاصل از آزمون مانایی برای داده‌های ترکیبی (پانل) در جدول ۴-۲ نشان از مانا بودن تمام متغیرهای مورد مطالعه است.

تحلیل داده‌ها

در این بخش قصد داریم که با استفاده از روش داده‌های ترکیبی (پنل دیتا) به برآورد مدل زیر بپردازیم.

مدل پژوهش (۱):

$$Earnings_{it} = \beta_0 + \beta_1 PC_{it} + \beta_2 WAC_{it} + \beta_3 SIZE_{it} + \beta_4 LEV_{it} + \beta_5 CFO_{it} + \varepsilon_{it}$$

که i تعداد شرکت‌ها و t بیانگر دوره زمانی ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۱ است.

قبل از تخمین (برآورد) مدل‌های فوق به بررسی پیش فرض‌های زیر پرداخته می‌شود.

عدم وجود خودهمبستگی جمله خطا (باقیمانده‌ها)

این فرض مدل کلاسیک رگرسیون خطی بیان می‌دارد که بین جملات باقیمانده رگرسیون، همبستگی وجود نداشته باشد. برای بررسی استقلال باقیمانده‌ها از آزمون خودهمبستگی سریالی بروش-گادفری^۱ استفاده شده است که فرضیه‌های آن به شرح زیر است:

H_0 : عدم وجود خودهمبستگی جمله خطا

H_1 : وجود خودهمبستگی جمله خطا

نتایج حاصل از آزمون خودهمبستگی سریالی بروش-گادفری نشان می‌دهد که با توجه به اینکه در سطح اطمینان ۹۵٪ مقدار احتمال آماره F ، در مدل پژوهش کمتر ۵٪ می‌باشد بنابراین می‌توان فرض صفر را در مدل رد کرد لذا می‌توان گفت که فرض وجود خودهمبستگی جزء خطا در مدل پژوهش برقرار است.

جدول ۳ آزمون همبستگی سریالی LM

نام متغیر	نوع آماره	احتمال آماره	سطح معناداری
مدل اول	$F(2, 1014)$	۵۹/۷۴۵	۰/۰۰۰

با توجه به جدول ۳ مشاهده می‌شود مدل پژوهش مشکل وجود همبستگی جمله خطا وجود دارد.

اگر مدل با الگوی اثرات ثابت مقطعی برآورد شده باشد، می‌توان از آزمون و وولدریج^۲ (۲۰۰۲) برای شناسایی خودهمبستگی سریالی مرتبه اول بهره برد و برای رفع مشکل خود همبستگی مرتبه اول می‌توان عبارت $ar(1)$ را به مدل افزود. با این حال، اگر مدل با الگوهای اثرات ثابت یا تصادفی زمانی برآورد شده باشد؛ امکان استفاده $ar(1)$ در برآورد مدل نیست و به ناچار از وقفه جمله باقیمانده مدل اولیه، استفاده می‌گردد. در این مدل به دلیل وجود اثرات تصادفی از باقیمانده مدل اولیه ($RES(-1)$) برآورد می‌شود.

ثابت بودن واریانس جمله خطا (باقیمانده‌ها)

یکی دیگر از فروض رگرسیون خطی این است که تمامی جملات باقیمانده دارای واریانس برابر باشند. در عمل ممکن است این فرض چندان صادق نبوده و به دلایل مختلفی از قبیل شکل نادرست تابع مدل، وجود نقاط پرت،

1 Breusch-Godfrey

2 Wooldrige

شکست ساختاری در جامعه آماری و ... شاهد پدیده ناهمسانی واریانس باشیم. برای بررسی این مشکل آزمون‌های مختلفی توسط اقتصاددانان معرفی شده است. در این مطالعه فرض ناهمسانی واریانس باقیمانده‌ها از طریق آزمون بروش-پاگان-گودفری مورد بررسی قرار گرفت؛ که نتایج آن در جدول ۴ نشان داده شده است.

فرض صفر: وجود همسانی واریانس باقیمانده‌ها.

فرض مقابل: وجود ناهمسانی واریانس باقیمانده‌ها.

جدول ۴ آزمون بروش-پاگان-گودفری

نام متغیر	نوع آماره	احتمال آماره	سطح معناداری	نتیجه
مدل اول	F(۱۹,۱۰۰۲)	۱۴/۳۶۶	۰/۰۰۰	ناهمسانی

در این آزمون فرض بر ناهمسانی واریانس باقیمانده‌ها است که با توجه به جدول فوق و معنادار بودن مدل پژوهش فرضیه ما مبنی بر وجود ناهمسانی واریانس در مدل پژوهش پذیرفته می‌شود، الگو دارای ناهمسانی واریانس می‌باشد و نمی‌توان از رگرسیون خطی استفاده نمود و نیاز به استفاده از روش حداقل مربعات تعمیم یافته (GLS) است.

عدم وجود هم خطی بین جملات توضیحی

هم خطی به معنای وجود رابطه شدید بین متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل است. در صورت وجود هم خطی، ضرایب برآوردی الگو دارای خطای معیار بالایی خواهد بود و در نتیجه این مسأله باعث می‌شود که تعداد متغیرهای معنی‌دار در معادله کاهش یابد. در این معادله برای بررسی عدم وجود هم خطی از معیار عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد. وقتی که شاخص تورم واریانس کمتر از ۱۰ باشد، نشان‌دهنده عدم وجود هم خطی است. نتایج حاصل از این آزمون نشان می‌دهد؛ که میزان تورم واریانس متغیرهای مستقل و کنترلی در حد مجاز خود قرار داشته و لذا از این بابت مشکلی وجود ندارد.

جدول ۵ نتایج حاصل از آزمون عدم وجود هم خطی بین جملات توضیحی در مدل اول پژوهش

متغیر	نماد	واریانس ضریب	عامل تورم واریانس
قدرت سود	Earnings	۰,۹۴۱۷۷۶	۱,۰۶۱۸۲۳
ارتباطات سیاسی	PC	۰,۹۸۹۸۱۶	۱,۰۱۰۲۸۹
کیفیت گزارشگری مالی	WAC	۰,۹۴۸۶۰۸	۱,۰۵۴۱۷۶
اندازه شرکت	SIZE	۰,۹۳۵۷۶۴	۱,۰۶۸۶۴۵
اهرم مالی	LEV	۰,۹۱۹۰۵۰	۱,۰۸۸۰۸۱
جریان نقد عملیاتی	CFO	۰,۹۴۱۷۷۶	۱,۰۶۱۸۲۳

آزمون همبستگی مدل تحقیق

جدول ۶ همبستگی بین متغیرهای مدل پژوهش

(۶)	(۵)	(۴)	(۳)	(۲)	(۱)	Probability
					۱,۰۰۰۰	Earnings
					-----	احتمال
				۱,۰۰۰۰	۰,۰۴۸۳	PC
				-----	۰,۱۲۲۰	احتمال
			۱,۰۰۰۰	-۰,۰۴۱۷	۰,۰۴۳۱	WAC
			-----	۰,۱۸۲۴	۰,۱۶۷۹	احتمال
		۱,۰۰۰۰	۰,۰۵۸۷	۰,۲۱۰۲	۰,۰۳۴۲	SIZE
		-----	۰,۰۶۰۰	۰,۰۰۰۰	۰,۲۷۴۳	احتمال
	۱,۰۰۰۰	-۰,۰۲۳۲	-۰,۰۰۵۶	-۰,۰۴۸۱	-۰,۱۹۲۶	LEV
	-----	۰,۴۵۷۶	۰,۸۵۸۵	۰,۱۲۳۵	۰,۰۰۰۰	احتمال
۱,۰۰۰۰	۰,۲۵۲۰-	۰,۰۷۱۵	-۰,۰۵۷۸	۰,۱۲۲۵	۰,۰۸۰۰	CFO
-----	۰,۰۰۰۰	۰,۰۲۲۱	۰,۰۶۴۰	۰,۰۰۰۱	۰,۰۱۰۴	احتمال

که معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ باشد همبستگی موردنظر از نظر آماری معنی‌دار است. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود در برخی موارد همبستگی‌ها معنی‌دار می‌باشند، بنابراین احتمال وجود هم‌خطی در مدل را نمی‌توان رد کرد که این مهم با تحلیل PCA مشخص می‌گردد.

تحلیل یافته‌ها

آزمون تشخیص مدل (آزمون چاو)

قبل از تخمین مدل‌ها، ابتدا باید مشخص شود که اصولاً نیازی به در نظر گرفتن ساختار پانل داده‌ها (تفاوت‌ها یا اثرات خاص شرکت‌ها) وجود دارد یا این که می‌توان داده‌های مربوط به شرکت‌های مختلف را با استفاده از روش تلفیقی (Pooling) روی هم ریخت و از آن در تخمین مدل استفاده کرد. در تخمین‌های تک معادله‌ای، برای اخذ تصمیم از آماره آزمون F لیمر استفاده می‌شود. در این آزمون فرض H_0 استفاده از روش داده‌های تلفیقی (Pooling) را در مقابل فرض H_1 یعنی استفاده از روش داده‌های تابلویی (Panel) نشان می‌دهد. فرض صفر: روش داده‌های تلفیقی (Pooling) مناسب است. فرض مقابل: روش داده‌های تابلویی (Panel) مناسب است.

جدول ۷ نتایج آزمون F لیمر برای مدل

آماره آزمون	درجه آزادی	مقدار p	نتیجه
۵/۱۵۹	(۹۰۷، ۱۱۳)	۰/۰۰۰	استفاده از داده‌های تابلویی

همان گونه که در جدول ۷ مشاهده می شود فرض صفر مبنی بر برابری همه اثرات خاص شرکت ها در مورد مدل رد می شود ($p < 0/05$). این بدان معنی است که نمی توان مدل را با روی هم ریختن داده های مربوط به شرکت های مورد مطالعه و به روش Pooling تخمین زد بلکه باید از روش داده های پانل استفاده کرد. به عبارتی کارآمدی برآورد مدل اول با استفاده از داده های تابلویی برای ۱۱۴ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران مشخص می شود.

آزمون تشخیص نوع مدل (آزمون هاسمن)

بعد از اینکه با استفاده از آزمون F لیمر نتیجه شد که برای برآورد مدل های مورد نظر باید از روش پانل استفاده کرد در ادامه برای تشخیص اینکه در برآورد مدل های پانل دیتا کدام روش (مدل اثرات ثابت یا مدل اثرات تصادفی) مناسب است، از آزمون هاسمن استفاده می شود. در این آزمون، فرض صفر بیانگر مناسب بودن مدل اثرات ثابت است و رد فرض صفر به منزله کاراتر بودن مدل اثرات تصادفی برای تخمین مدل تحقیق است.

فرض صفر: مدل اثرات تصادفی مناسب است.

فرض مقابل: مدل اثرات ثابت مناسب است.

جدول ۸ نتایج آزمون هاسمن برای مدل

آماره آزمون	درجه آزادی	مقدار p	نتیجه
۳۴/۰۱۱	۵	۰/۰۰۰	استفاده از مدل اثرات ثابت

همان گونه که در جدول ۸ مشاهده می شود فرض صفر کاراتر بودن مدل اثرات تصادفی برای شرکت های مورد مطالعه رد می شود ($p < 0/05$). به عبارتی نتایج بیانگر تأیید اثرات ثابت در برابر اثرات تصادفی است بنابراین مدل برای ۱۱۴ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران باید به صورت اثرات ثابت تخمین زده شود.

فرضیات پژوهش

مدل اول پژوهش

فرضیه اول- ارتباطات سیاسی بر قدرت سود تأثیر معناداری دارد.

فرضیه دوم- کیفیت گزارشگری مالی بر قدرت سود تأثیر معناداری دارد.

جدول ۹ نتایج بررسی ضرایب جزئی (مدل) با روش تابلویی با توجه به ناهمسانی مدل

متغیر وابسته: قدرت سود، تعداد دوره: ۸، تعداد تقاطع: ۱۱۰، تعداد ترکیب موزون: ۱۰۲۶					
$Earnings_{it} = \beta_0 + \beta_1 PC_{it} + \beta_2 WAC_{it} + \beta_3 SIZE_{it} + \beta_4 LEV_{it} + \beta_5 CFO_{it} + \varepsilon_{it}$					
متغیرها	نماد	ضرایب	آماره t	احتمال	نتیجه
ضریب تصادفی	C	-۰,۵۶۰۹	-۴,۸۶۸۴	۰,۰۰۰۰	تایید
ارتباطات سیاسی	PC	۰,۱۰۲	۳,۶۷۲	۰,۰۰۰	عدم تایید
کیفیت گزارشگری مالی	WAC	۰,۱۰۱	۳,۰۰۴	۰,۰۰۲	عدم تایید
اندازه شرکت	SIZE	۰,۰۴۵۰	۶,۷۷۳۷	۰,۰۰۰۰	تایید
اهرم مالی	LEV	-۰,۰۸۱۱	-۳,۲۹۵۲	۰,۰۰۱۰	تایید
جریان نقد عملیاتی	CFO	۰,۰۳۲۹	۱,۷۷۹۷	۰,۰۷۵۵	عدم تایید
وقفه مدل	AR(1)	۰,۷۶۴۳	۳۱,۱۲۳۵	۰,۰۰۰۰	تایید

۰/۶۳۲	ضریب تعیین	R-squared
۰/۶۳۰	ضریب تعیین تعدیل شده	Adjusted R-squared
۲۵۹/۲۷۵	آماره F	F-statistic
۰/۰۰۰۰	سطح معناداری	Prob(F-statistic)
۱/۹۶۳	دوربین واتسون	Durbin-Watson stat

منبع: یافته‌های پژوهشگر

آزمون t: با توجه به مقدار ضریب رگرسیونی ارتباطات سیاسی می‌توان نتیجه گرفت ارتباطات سیاسی با قدرت سود، شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری دارد ($p < 0/05$).
با توجه به مقدار ضریب رگرسیونی کیفیت گزارشگری مالی می‌توان نتیجه گرفت کیفیت گزارشگری مالی با قدرت سود، شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری دارد ($p > 0/05$).

نتایج نشان می‌دهد که در سطح اطمینان ۹۵٪ مقادیر t، به جزء جریان نقدعملیاتی شرکت برای تمام متغیرها در ناحیه رد فرض صفر قرار می‌گیرد یعنی متغیرها در مدل معنی‌دار هستند. نتایج حاصل از متغیرهای کنترلی نشان می‌دهد که اهرم مالی تأثیر منفی و معناداری بر قدرت سود دارند. همچنین نتایج نشان می‌دهد که اندازه شرکت تأثیر مثبت و معناداری بر قدرت سود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

در فرآیند هر تحقیق نتایج پژوهش اهمیت بسزایی دارد زیرا می‌تواند مبنای رفع مشکلات موجود یا بهبود وضعیت‌ها گردد. هدف اصلی بررسی تأثیر کیفیت گزارشگری مالی، حسابرس مستقل و قدرت سود بر عملکرد شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است. پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر ارتباطات سیاسی و کیفیت گزارشگری مالی بر قدرت سود در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران صورت گرفته است. روش پژوهش، توصیفی همبستگی با رویکرد کاربردی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق حاضر که از ابتدای سال ۱۳۹۳ تا پایان سال ۱۴۰۱ مورد بررسی قرار گرفته‌اند عبارت است از تمام شرکت‌های غیرمالی لیست شده که در بورس تهران قرار داشتند، در این تحقیق از روش نمونه‌گیری حذف سیستماتیک استفاده شده است با بررسی ادبیات تحقیق مفاهیم پایه‌ای استخراج و مبنای طراحی فرضیه‌ها قرار گرفت. سپس آزمون‌های آماری بر روی اطلاعات مربوط به شرکت‌های بورس اوراق بهادار صورت گرفته است. با توجه به مقدار ضریب رگرسیونی ارتباطات سیاسی می‌توان نتیجه گرفت ارتباطات سیاسی با قدرت سود، شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری ندارد و همچنین با توجه به مقدار ضریب رگرسیونی کیفیت گزارشگری مالی می‌توان نتیجه گرفت کیفیت گزارشگری مالی با قدرت سود، شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری ندارد در نتیجه هر دو فرضیه رد می‌شود. با توجه به نتایج به سرمایه‌گذاران، تحلیل‌گران مالی و سایر فعالان بازار سرمایه پیشنهاد می‌شود که قدرت سود را به عنوان عاملی اثرگذار بر عملکرد شرکت، در مدل‌های تصمیم‌گیری خود لحاظ نمایند. همانگونه که در سابق بر این عنوان گردید،

قدرت سود، در واقع نوعی دستکاری سود می‌باشد و با توجه به اینکه در محیط اقتصادی ایران، مدیریت سود می‌تواند جریانهای نقدی آتی، اقلام تعهدی آتی و رابطه بین سودهای جاری و آتی را تحت تأثیر قرار دهد؛ لذا بهتر است در زمان تصمیم‌گیری برای سرمایه‌گذاری، این مورد مدنظر قرار گیرد و همچنین سرمایه‌گذاران پیشنهاد می‌گردد در زمان تصمیم‌گیری به نقش کیفیت گزارشگری مالی شرکت توجه کنند زیرا کیفیت گزارشگری مالی سبب شناسایی سریع‌تر و به همگام‌تر رویدادهای کاهنده سود و در مقابل عدم شناخت رویدادهای افزاینده سود خواهد شد. محدودیت‌های پژوهش شامل موارد زیر است در فرآیند انجام یک تحقیق علمی، ممکن است مجموعه شرایط و مواردی وجود داشته باشند که خارج از کنترل محقق باشد. تحقیق حاضر نیز از این قاعده مستثنی نبوده و محدودیت‌های حاکم بر تحقیق حاضر به شرح زیر می‌باشند:

از آنجائی که برای انتخاب نمونه از میان شرکت‌های جامعه آماری، ویژگی‌هایی که به آن‌ها اشاره شد مبنا قرار داده شده است. لذا تعمیم نتایج تحقیق به آن گروه از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران که دارای ویژگی متفاوتی با نمونه موردنظر هستند، باید با احتیاط صورت گیرد و در تعمیم نتایج تحقیق حاضر به شرکت‌های پذیرفته نشده در بورس اوراق بهادار تهران بایستی جانب احتیاط را رعایت نمود و شرایط سیاسی و اقتصادی کشور و نیز جو روانی حاکم بر بازار بورس اوراق بهادار تهران، از عواملی هستند که ممکن است بر متغیرهای این پژوهش اثرگذارند، اما در پژوهش حاضر کنترل نشده‌اند.

منابع و مآخذ

حاجی اکبری سهی، مجتبی و رحیمی دستجردی، محسن، ۱۴۰۱، تعیین تأثیر رقابت بازار محصول بر رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، سیزدهمین کنفرانس ترفندهای مدرن مدیریت، حسابداری، اقتصاد و بانکداری با رویکرد رشد کسب و کارها، <https://civilica.com/doc/1568997>

کارگر، مریم و عظیمی قاراب، پریسا و طلایی، مریم، ۱۴۰۱، تأثیر سرمایه بانکی بر قدرت سودآوری و ریسک بانکی در صنعت خودروسازی، نهمین کنفرانس بین المللی مدیریت، حسابداری و توسعه اقتصادی،

<https://civilica.com/doc/1563598>

Alsmady, A. A. 2018. The Effect of Board of Directors' Characteristics and Ownership Type on the Timeliness of Financial Reports. *International Journal of Business and Management* 13 (6):276.

Biddle, Gary, Gilles Hilary and Rodrigo. s Verdi, (2009), " How does financial reporting quality relate to investment efficiency?", *Journal of Accounting and Economics*, Volume 48.

Dallinger, B., Schwabeneder, D., Lettner, G., & Auer, H. (2019). Socio-economic benefit and profitability analyses of Austrian hydro storage power plants supporting increasing renewable electricity generation in Central Europe. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 107, 482-496.

Dechow, P., & Dichev, I. (2002). The Quality of Accruals and Earnings: the Role of Accrual Estimation Errors. *The Accounting Review*, Vol. 77 (Supplement), pp. 35-59

- Dobija, D., Hryckiewicz, A., Zaman, M., & Puławska, K. (2022). Critical mass and voice: Board gender diversity and financial reporting quality. *European Management Journal*, 40(1), 29-44.
- Fatma, N., and W. Hidayat. 2019. Earnings persistence, earnings power, and equity valuation in consumer goods firms. *Asian Journal of Accounting Research* 5 (1):3-13.
- Halhuber-Ahlmann, M., & Wöltje, O. (2021). People, Power and Profits, by Joseph Stiglitz-a critical review. *Economic Research Guardian*, 11(1).
- Herath, S. K., & Albarqi, N. (2017). Financial reporting quality: A literature review. *International Journal of Business Management and Commerce*, 2(2), 1-14.
- Herawaty, V., and D. Solihah. 2019a. The effect of Ceo Tenure, Managerial Skills and earning power on earnings manipulation with corporate governance as a moderating variable on manufacturing companies in Indonesia Stock Exchange. *Academy of Accounting Financial Studies Journal* 23:1-16.
- Jin, Y. 2017. DuPont Analysis, Earnings Persistence, and Return on Equity: Evidence from Mandatory IFRS Adoption in Canada. *Accounting Perspectives* 16 (3):205-235.
- Ramirez-Cuellar, J., & Espinosa-Torres, J. A. (2022). The pandemic effects on market power and profitability. Available at SSRN 4120819.
- McNichols, M. (2002). Research design issues in earnings management studies. *Journal of Accounting and Public Policy*. 19 (4-5): 313-345.
- Liu, C., Su, K., & Zhang, M. (2021). Water disclosure and financial reporting quality for social changes: Empirical evidence from China. *Technological Forecasting and Social Change*, 166, 120571.